

Vznik experimentální ekonomie

Zřejmě jako první se pokusil experimenty v ekonomii využít v roce 1948 Edward Chamberlin. Účelem jeho experimentů bylo ukázat to, že model dokonalé konkurence není dobrým popisem reality v tom smyslu, že reálné trhy nedosahují těch výsledků, které model dokonalé konkurence předvídá.

Ve svém experimentu rozdělil studenty ekonomických kurzů na Harvardově universitě na prodávající a kupující na fiktivním trhu (který reprezentovaly karty), přičemž prodávající měli na kartách napsány příslušné náklady a u kupujících ceny, za které mohly tyto karty prodat někomu dalšímu (v tomto případě organizátorovi experimentu). Během experimentu mohli studenti volně obcházet jiné studenty ve třídě a obchodovat s těmito kartami. Prodávající pak vydělali rozdíl mezi náklady a smluvenou cenou při provedené transakci, naopak kupující pak vydělávali rozdíl mezi smluvenou cenou a výkupní cenou na své kartě. Podstatou celého Chamberlinova experimentu bylo to, že zisky, které byly dosahovány byly pouze fiktivní – hypotetické. Chamberlin předpokládal, že pouhá touha po vědění nebo pocit uspokojení z dosažených výsledků přinesou správné motivace do jednání studentů. Podle Chamberlinových předpokladů se výsledky, které ve svých experimentech se studenty dosahoval, podstatně lišily od těch, které předpokládala neoklasická teorie trhu. Chamberlinova interpretace byla taková, že trhy v reálném světě neinklinují k tomu, aby byla dosahována rovnováha. Což z jeho pohledu byl příznivý výsledek, neboť jako konkurenční teorii neoklasickému přístupu k trhu nabízel svoji teorii nedokonalé konkurence.

Ovšem tyto pokusy zcela zapadly do zapomnění, neboť ani Chamberlin sám jim nevěnoval velkou pozornost. Ekonom, který jim naopak věnoval pozornost značnou, byl **Vernon Lomax Smith**, který byl účasten jednoho z experimentů, které Chamberlin na Harvardu prováděl. Poté, co již jako pedagog vyučoval ekonomii na Purdue University, se k zapomenutým pokusům svého slavného učitele vrátil. A podstatně je vylepšil v tom smyslu, že odstranil základní slabiny Chamberlinova přístupu – neexistenci výplat a také nejasné definování institucionálního prostředí. Tato vylepšení poprvé realizoval při jednoduchém poptávkově nabídkovém experimentu, který realizoval v roce 1956. Rok 1956 je tak považován za oficiální počátek experimentální ekonomie jako vědní disciplíny.

Zpočátku se hlavní zájem experimentální ekonomie zaměřoval zejména na analýzu nejrůznějších institucionálních uspořádání a jejich vlivu na schopnost ekonomického systému směřovat k rovnováze či k nějak definované formě efektivnosti oproti nějakému teoretickému ideálu.

Výsledky byly zajímavé zejména ve dvou směrech:

1. výsledky experimentů zpravidla ukazovaly to, že tržní systémy velmi efektivně směřují k rovnováze;
2. tyto výsledky jsou velmi citlivé na institucionálním uspořádání – existují taková uspořádání, při kterých ke konvergenci nedochází velmi pomalu nebo dokonce vůbec.

A to je zřejmě největším přínosem experimentální ekonomie, neboť do té doby vládnoucí neoklasická teorie rovnováhy neříkala nic o tom, že institucionální rozdíly mají nějakou roli v rychlosti konvergence systému k rovnováze.